

Přírodní památka Hraniční meandry Odry chrání téměř sedm a půl kilometrový úsek říčních zákrutů blízkých přírodnímu stavu. V málo dostupné a neobydlené oblasti kolem řeky se zachovaly morfologické říční pochody, které kdysi dávno před regulacemi vodních toků ve střední Evropě probíhaly na většině našich řek. Uvedený říční fenomén se projevuje neustálými změnami koryta, nepřetržitým přemísťováním štěrkových lavic a ostrovů, vznikem kolmých nárazových stěn a ukládáním hlín a písků naproti zářezům.

Tyto přirozené korytotvorné procesy jsou nyní v kulturní krajině již velmi vzácné. Také úsek hraničních meandrů byl zregulován a břehy toku byly zpevněny valy z kamenů. Ničivá povodeň v roce 1997 ale úpravy břehů narušila, zvětšila říční profil koryta a odpavila staré sedimenty. Živelná revitalizace koryta přispěla k obnovení jeho samočistící schopnosti. Od tohoto roku se datuje výrazné zlepšení kvality vody a rychlý návrat původních živočichů.

ŠTĚRKOVÉ LAVICE

Na první zastávce u Odry nás zaujme výhled na rozsáhlou štěrkovou lavici. Zde prosíme návštěvníky, aby v průběhu vegetační doby od dubna do října nevstupovali na naplaveniny šterku a písku a neničili tím zdejší unikátní faunu. Na plochách s minimální vegetací hnízdí vzácní ptáci – **kulíci říční** a **pisíci obecní**, jejichž kroupenatá a dokonale maskovaná vejčka na štěrkovém podkladu prostě nevidíme a můžeme je snadno rozšlápnout. Nejcennějším druhem je zde velmi vzácný pavouk **slíďák břehový**, který se v Česku vyskytuje jen na několika podobných lokalitách. V tomto případě zase hrozí zničení norek, v nichž samičky pečují o svá mláďata. Vzhledem k vysoké návštěvnosti náplavů v posledních letech jejich populace rapidně poklesla. Nalezneme zde rovněž stromy pokácené **bobrem evropským** a zbytky potravy a trusu **vydry říční**.

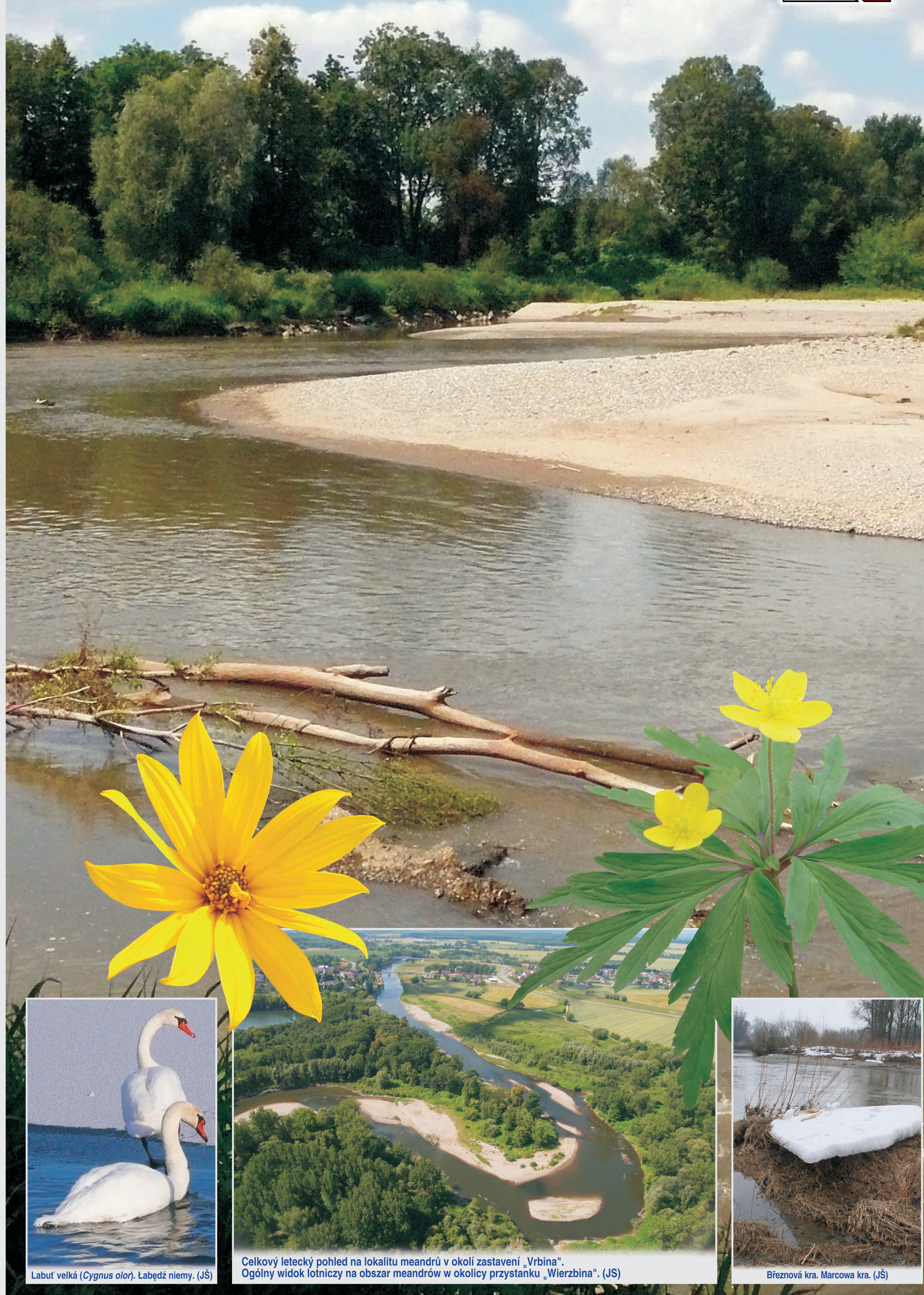
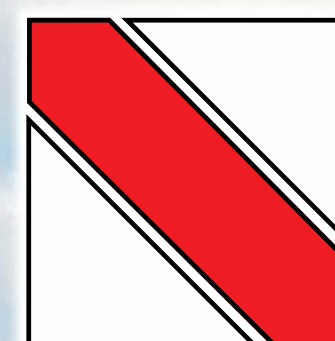
LUŽNÍ LES VRBINA

Další zastávkou je periodicky zaplavovaný, tzv. měkký, lužní les Vrbina. Ve starých dutých kmenech **topolů černých** a stromovitých **vrb** hnízdí **morčáci velcí**. Povodí Odry je jedinou souvislou hnízdní oblastí této potápivé kachny v Česku. Brzo na jaře se listím stromů ještě nezastíněný podrost rozzářá žlutými plochami rozkvetlých **orsejů jarních**, **křivaticů žlutých** a **sasanečků pryskyřníkovitých**. Později se objeví bílé koberce květů **česneku medvědího** a **česnáčku lékařského**. V porostech se ukrývají **ropuchy obecné**, **skokani hnědí** a **skokani štihlí**. Mykology potěší nálezy **smržů kuželovitých**, **terčovnice síťnaté** či různých druhů **řasatek**.

JEZERO MALÝ KALIŠOK

Za pozornost stojí rovněž další součást přírodní památky, a to Malý Kališok, který je nádrží po těžbě štěrkopísku. Po opuštění těžby se stalo toto umělé jezero důležitým místem, kde se na jaře rozmnožují obojživelníci. V květnu jeho hladina zbledá nespočetnými květy **lakušníku okrouhlého**. **Leknín bělostný** tu byl vysazen uměle.

NAUČNÁ STEZKA MEANDRY ODRY ŚCIEŻKA DYDAKTYCZNA MEANDRY ODRY

Labut velká (Cygnus olor), Labuď velká (JŠ)

Celkový letecký pohled na lokalitu meandrů v okolí zastavení „Vrbina“
Obecný pohled letadla na oblast meandrů v okolí zastavení „Wierzbina“ (JŠ)

Bílá voda (JŠ)

Zbytek přírody Graniczne Meandry Odry to objety ochroną, liczący prawie siedem i pół kilometra odcinek naturalnie wijącej się rzeki. Na trudno dostępných i niezamieszkaných terenach nadrzecznych do dziś zachowały się morfologiczne procesy korytotwórcze, które w przeszłości, zanim w Europie Środkowej przystąpiono do regulacji koryt, były charakterystyczne dla większości naszych rzek. Przejawem tego fenomenu są nieustanne zmiany koryta rzeki, ciągle przemieszczanie się ławic żwiru i wysepek, powstawanie pionowych ścian brzegowych i gromadzenie glin i piachu w obrębie zakoli.

Owe naturalne procesy korytotwórcze stanowią w dzisiejszym krajobrazie zjawisko szczególne. Odcinek granicznych meandrów w przeszłości też został poddany regulacji, brzegi koryta rzeki wzmocniono wtedy kamiennymi wałami. Wielka powódź w 1997 r. w znacznym stopniu zniszczyła jednak wcześniejsze umocnienia. Profil koryta rzeki powiększył się, stare osady wypłukała wezbrana woda. Żywiłowo przebiegająca rewitalizacja koryta spowodowała, że odzyskało ono swoją pierwotną funkcję samooczyszczającą. W tym właśnie okresie zanotowano wyraźną poprawę jakości wody, powróciły też w krótkim czasie zwierzęta żyjące na tym obszarze od dawien dawna.

ŁAWICE ŻWIROWE

Z pierwszego przystanku nad Odrą można oglądać rozległą ławicę żwirową. Prosimy turystów i wszystkie osoby odwiedzające to miejsce, aby w okresie wegetacyjnym od kwietnia do października nie wchodzili na namuliska żwiru i piasku i nie niszczyli tutejszej unikatowej fauny. Na terenach z niewielką ilością roślinności gnieźdzą podlegające ochronie **sieweczki rzeczne** oraz **brodźce piskliwe**. Ich nakrapiane jajeczka na żwirowym podłożu nietrudno przeoczyć i co za tym idzie łatwo rozdeptać. Najcenniejszym przedstawicielem fauny jest bardzo rzadki paják **wymyk szarawy**, który w Republice Czeskiej występuje tylko na kilku podobnych obszarach. Norki, w których samice troszczą się o swoje potomstwo, można niechcący bardzo łatwo zniszczyć. Ze względu na to, że nanosy są coraz częściej odwiedzane przez turystów, populacja wymyka szarawego w ostatnich latach mocno się skurczyła. Można też natknąć się tu na drzewa powalone przez **bobry europejskie** oraz na resztki potravy i kału **wydry europejskiej**.

LAS ŁĘGOWY WIERZBINA

Kolejny przystanek to regularnie zatapiaany, tzw. miękki las łęgowy Wierzbina. W starych spróchniałych pniach **topoli czarných** i **wierzbu** gnieźdzą **nurogęsi**. Dolina Odry to jedyna na terenie Republiki Czeskiej rozległe łęgowsko tej kaczki nurkującej. Wczesną wiosną niezacienione jeszcze liśćmi podszycie ubarwiają złociste połacie **ziarnopłonów wiosenných**, **złoci żółtej** i **zawilca żółtego**. Nieco później zakwitają dywany kwiatów **czosnku niedźwiedziego** i **czosnacza pospolitego**. W zaroślach ukrywają się **ropuchy szare**, **żaby trawne** i **żaby dalmatyńskie**. Mikologom radość sprawi niewątpliwie obecność **smardzów zwyczajnych**, **krązków prązkowanych** czy różnych gatunków **kustrzebki**.

JEZIORO MAŁY KALISZOK

Na uwagę zasługuje także inna część zabytku przyrody, mianowicie Mały Kaliszok. Chodzą o akwen, który powstał w wyniku eksploatacji żwiru. Kiedy zakończono wydobywanie, sztuczne jezioro stało się miejscem, w którym wiosną rozmnażają się zwierzęta ziemno-wodne. W maju tafla wody pokrywa się mnóstwem kwiatów **włosienika krązkolistnego**. **Grzybienie północny** został tu wysadzony sztucznie.

Moravskoslezský kraj
Projekt Naučná stezka v přírodní památce Hraniční meandry Odry je spolufinancován z prostředků Moravskoslezského kraje. Projekt Ścieżka dydaktyczna na terenie zabytku przyrody Graniczne Meandry Odry jest współfinansowany ze środków okręgu morawsko-śląskiego.
Vydalo město Bohumín v roce 2011. Vydávaca: Město Bohumín, 2011 r.
Autoři snímku / Autorzy zdjęć: Dušan Boucný (DB), Luděk Boucný (LB), Petr Kočárek (PK), Libor Kříšák (LK), Jiří Spáčil (JŠ), Jiří Šafář (JŠ), Jiří Šuhaj (JŠ), Autoři textů / Autorzy tekstów: Lucie Balcarová, Jiří Šuhaj.
Překlad/Tłumaczenie: Henryka Bittmar.
Grafické zpracování / Opracowanie graficzne: Dana Klučková – Vanesta reklama, Bohumín.

ZÁSADY PRO POBYT V MEANDRECH: • Chovejte se, prosím, tiše, ať nerušíte ptáky a zvěř. • Nikde netábořte a nerozdělávejte oheň.
• Odpadky neodhazujte, odnášejte si je, prosím, s sebou. • Nevstupujte na štěrkové a pískové náplavy. Hnízdí a žijí tam chránění živočichové.
• Chovejte se tak, aby se z meandrů mohly radovat i další generace.

UPOZORNĚNÍ: • Trasa bývá v některých ročních obdobích a v deštivém počasí místy neschůdná.
• Na odbočky vstup jen na vlastní nebezpečí.

Děkujeme.

www.mesto-bohumin.cz
www.meandryodry.wz.cz

JAK ZACHOVYVAČ SI V MEANDRACH: • Należy zachować ciszę, aby nie płoszyć ptaków i zwierzę. • Nie wolno biwakować ani rozpalać ogniska.
• Odpadków nie wolno zostawiać na miejscu, należy zabrać je ze sobą. • Nie wolno wchodzić na żwirówce i piaszczyste łachy. Gniazdują tam i żyją chronione gatunki zwierząt. • Zachowuj się tak, aby meandry mogły cieszyć także następne pokolenia.

UWAGA: • O niektórych porach roku trasa bywa w czasie deszczu miejscami nie do przebycia.
• Zbaczając z trasy wolno wyłącznie na własną odpowiedzialność.

Dziękujemy.